

O GRUŹLICY

Gruźlica jest groźną i zaraźliwą chorobą zakaźną. Mimo postępu medycyny rozpoznanie i leczenie gruźlicy nadal sprawia trudności. Chorzy z aktywną postacią gruźlicy rozsiewają z oddechem bakterie gruźlicy nazywane prątkami – stąd nazwa **prątkowanie** dla tego rodzaju rozsiewania gruźlicy.

Po kontakcie z prątkującym chorym może dojść do zakażenia. U większości zakażonych występuje jej bezobjawowa, utajona postać (tzw. **gruźlica latentna**). Prątki mogą latami bytować w organizmie, nie powodując aktywnej choroby. W pewnych warunkach gruźlica uśpiona (latentna) przechodzi do aktywnej postaci, która jest chorobą **wyniszczającą, zaraźliwą, a nieleczona może być śmiertelna**. Przejęcie gruźlicy latentnej w aktywną postać choroby następuje najczęściej wskutek osłabienia układu odpornościowego.

CZY GRUŹLICA MOŻE BYĆ ŚMIERTELNA?

Aktywna gruźlica najczęściej rozwija się w płucach, gdzie wywołuje przewlekły proces zapalny. Nieleczona prowadzi do wyniszczenia organizmu i może być nawet przyczyną śmierci chorego. **W Polsce 95% przypadków to gruźlica płuc.**

DROGI ZAKAŻENIA GRUŹLICĄ

- **Droga kropelkowa.** Najczęstsza. Gdy prątkujący chory mówi, kicha lub kaszle rozsiewa prątki gruźlicy, które przez drogi oddechowe zakażają kolejne osoby.
- **Droga pokarmowa.** Obecnie niezwykle rzadka. Infekcja od zakażonego gruźlicą bydła następowała po spożyciu skażonej wody, nieprzetworzonego mleka lub surowego mięsa. **Prątki gruźlicy giną podczas gotowania i pasteryzacji.**
- **Przez skórę.** Niezwykle rzadka. Zakazić można się przez skaleczenie.

LATENTNE (UTAJONE) ZAKAŻENIE PRĄTKAMI GRUŹLICY

Osoby z utajoną infekcją gruźliczą (**gruźlicą latentną**) nie mają objawów i nie zakażają. Ale w pewnych warunkach gruźlica może się uaktywnić, osoba chora prątkuje i może przenieść zakażenie na inne osoby. Dlatego w walce z gruźlicą **najważniejsze jest szybkie wykrywanie choroby i właściwe leczenie**, które w Polsce jest całkowicie bezpłatne dla chorego.

CO ROBIĆ, JEŚLI PODEJRZEWASZ, ŻE GRUŹLICA MOŻE DOTYCZYĆ RÓWNIEŻ CIEBIE?

Jeśli masz **objawy** lub jesteś w **grupie podwyższonego ryzyka** zachorowania na gruźlicę, **zgłoś się do lekarza POZ**, który po badaniu zleci diagnostykę lub skieruje Cię do pulmonologa.

CO ROBIĆ ŻEBY NIE ZACHOROWAĆ NA GRUŹLICĘ?

- **szczepić dzieci** na gruźlicę
- **unikać kontaktu z chorymi** na gruźlicę
- **unikać zatłoczonych miejsc** z ograniczonym dostępem świeżego powietrza – szczególnie bez zabezpieczenia dróg oddechowych i możliwości przestrzegania zasad higieny
- **utrzymywać dobre nawyki higieniczne:** zasłaniać usta podczas kaszlu lub kichania, myć ręce, wietrzyć zamknięte pomieszczenia)
- **konsultować z lekarzem** swoje podejrzenia co do zakażenia gruźlicą

Jeśli masz **choroby przewlekłe** to jesteś w grupie ryzyka.

Jeśli wystąpią objawy sugerujące gruźlicę **poinformuj o tym swojego lekarza.**

Objawy aktywnej gruźlicy zależą od lokalizacji zarazków gruźlicy w organizmie. **W Polsce 95% przypadków to gruźlica płuc**, ale gruźlica może zaatakować też inne narządy

TYPOWE OBJAWY AKTYWNEJ GRUŹLICY PŁUC

kaszel trwający ponad 3 tygodnie

odkrztuszanie plwociny z domieszką krwi

nocne poty

duszności

ból w klatce piersiowej

męczliwość

dreszcze

utrata masy ciała bez wyraźnej przyczyny

stany podgorączkowe

GRUPY PODWYŻSZONEGO RYZYKA

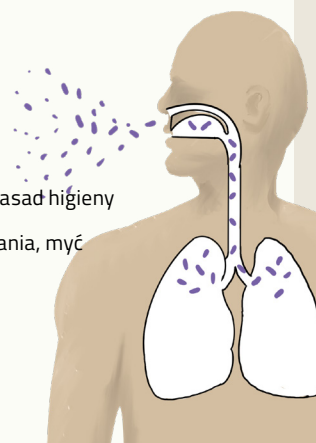
- miałeś kontakt z osobą chorą na gruźlicę
- byłeś narażony na kontakt gruźlicą w młodości
- masz obniżoną odporność
- palisz papierosy
- nadużywałeś alkoholu
- bierzesz narkotyki
- jesteś zakażony wirusem HIV
- pochodzisz z kraju o wysokiej zapadalności na gruźlicę
- jesteś bezdomny
- jesteś niedożywiony
- żyjesz w ciągłym stresie.

GRUŹLICA JEST GROŹNĄ I ZARAŹLIWĄ CHOROBA ZAKAŹNĄ

SZCZEPIENIA PRZECIW GRUŹLICY

Szczepionka BCG stosowana nadal nie zapobiega zachorowaniu na gruźlicę. Mimo to w Polsce szczepienie noworodków na gruźlicę jest obowiązkowe, ponieważ zapobiega rozwojowi ciężkich postaci gruźlicy w tym gruźlicemu zapaleniu opon mózgowo-rdzeniowych.

Obecnie trwają zaawansowane prace nad nową skuteczniejszą szczepionką.

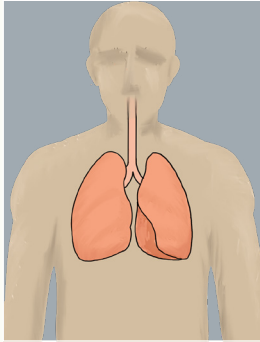
WCZESNE WYKRYCIE I ODPOWIEDNIE LECZENIE SĄ KLUCZOWE DLA ZAPOBIEGANIA ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ GRUŹLICY

Więcej informacji na stronie gruzlica.ceestahc.org

Stworzenie materiałów informacyjnych finansowane ze środków Biura Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce

NAJCZĘSTSZE RODZAJE GRUŹLICY POZAPŁUCNEJ

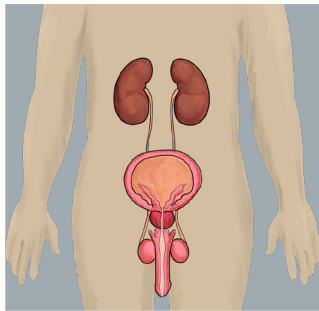
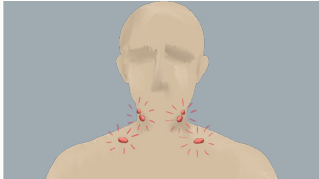
gruźlicze zapalenie opłucnej

Gruźlica pozapłucna często imituje inne choroby i jest trudna do rozpoznania. Najgroźniejsza jest gruźlica OUN i gruźlica prosówkowa – rozsiana, która może zaatakować każdy narząd.

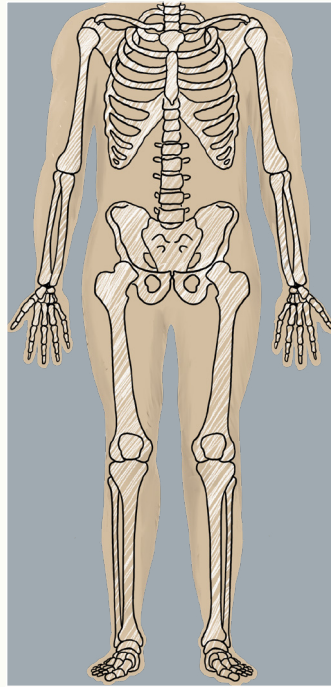
Objawy gruźlicy są takie same w przypadku każdej postaci. W przypadku gruźlicy pozapłucnej dochodzą jeszcze objawy z zaatakowanego narządu.

gruźlica węzłów chłonnych

gruźlica układu moczowo-płciowego

gruźlica OUN – ośrodkowego układu nerwowego

gruźlica kości i stawów

LECZENIE GRUŹLICY JEST W POLSCE BEZPŁATNE

JAK WYGLĄDA LECZENIE

Leczenie gruźlicy od lat opiera się na podawaniu chorym **antybiotyków** zestawionych w ściśle określonych **schematach leczenia**. Brak stosowania się do schematu leczenia może skutkować brakiem wyleczenia, a co gorsza powstaniem oporności prątków na leki. Z tego powodu leczenie gruźlicy często odbywa się w warunkach szpitalnych.

Leczenie trwa przynajmniej 6 miesięcy. W poszczególnych etapach leczenia wykonywane są dodatkowe badania, które oceniają skuteczność terapii.

ILE TO KOSZTUJE I KOGO

Koszty systemu ochrony zdrowia. Diagnostyka i leczenie gruźlicy jest w Polsce w pełni refundowane. Przeciętny koszt leczenia 1 przypadku gruźlicy to ok. **15.000-40.000 zł** – w zależności od odpowiedzi na leczenie. Leczenie gruźlicy lekoopornej podnosi koszty wielokrotnie.

Koszty pacjenta. Nawet skutecznie wyleczona gruźlica może pozostawić **trwałe ubytki w zdrowiu** (np. obniżona pojemność płuc prowadząca do inwalidztwa oddechowego, zmiany neurologiczne), co w konsekwencji **może wyeliminować chorego z rynku pracy**. Tym bardziej poważnie należy podejść do kosztów osobistych i społecznych ponoszonych z powodu zaniedbania profilaktyki.

WYKRYWANIE GRUŹLICY

UTAJONEJ

1. Testy IGRA

Badanie z krwi, które wykrywa odpowiedź immunologiczną na antygeny prątków.

2. Testy skórne tuberkulinowe

Wobec dostępności skuteczniejszych metod tracą zastosowanie. Polegały na wstrzyknięciu tuberkuliny pod skórę i ocenie reakcji po określonym czasie, aby potwierdzić kontakt z prątkami gruźlicy.

WYKRYWANIE GRUŹLICY

AKTYWNEJ

1. Testy genetyczne

Coraz tańsze szybkie testy, które wykrywają materiał genetyczny *Mycobacterium tuberculosis*. Mogą określić wrażliwość prątków na podstawowe leki przeciwgruźlicze.

2. Bakteriostopia płwociny

Mikroskopowe badanie płwociny w celu wykrycia prątków. Informuje o obfitości prątkowania. Często pierwszy krok w diagnostyce aktywnej gruźlicy płuc.

3. Posiew płwociny

Hodowla bakterii na specjalnych pożywkach, co pozwala na identyfikację *Mycobacterium tuberculosis* i od razu sprawdzenie ich wrażliwości na leki. Dłużej czeka się na wynik, ale od razu wiadomo czym leczyć wykryty szczep gruźlicy.

4. RTG klatki piersiowej

Wykonywane w celu oceny zmian w płucach, które mogą sugerować gruźlicę, a także stosowane w diagnostyce różnicowej. Pozwala monitorować postępy leczenia gruźlicy.

5. Badania histopatologiczne

Biopsje i materiał operacyjny zaatakowanych tkanek, które analizowane są w kierunku wykrycia charakterystycznych zmian wywołanych przez gruźlicę. Używane są głównie w przypadkach gruźlicy pozapłucnej, łącznie z innymi badaniami.

NAZWA CHOROBY

Polska **nazwa choroby pochodzi od gruzełków** – zmian widocznych w badaniu w zaatakowanej tkance. Dawna nazwa **tuberkuloza** jest związana z łacińskim słowem *tuberculum*, które oznacza guzek. Potoczna ludowa nazwa **suchoty** wzięła się od wyniszczonego wyglądu chorych – suchotników.

WCZESNE WYKRYCIE I ODPOWIEDNIE LECZENIE SĄ KLUCZOWE DLA ZAPOBIEGANIA ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ GRUŹLICY

Więcej informacji na stronie gruzlica.ceestahc.org

Stworzenie materiałów informacyjnych finansowane ze środków Biura Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce